

centrul de —
— politici și
— reforme —

 **MOLDOVA
FOR PEACE**

Reso
CENTER FOR SUPPORT AND DEVELOPMENT
OF CIVIC INITIATIVES
"RESONANCE"
hance

RAPORT ALTERNATIV

MOLDOVA

Comitetului ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale

Cea de-a 112-a sesiune (08 aprilie – 26 aprilie 2024)

Prezentat de: Organizațiile membre ale Inițiativei Moldova pentru Pace¹, Centrul de Politici și Reforme, Platforma Femeilor Rome "ROMNI" și Asociația Obștească "RESONANCE".

CHIȘINĂU 2024

---

¹Inițiativa Moldova pentru Pace_ <https://moldovapentrupace.md/en/about-us/the-initiative/>

CONȚINUT:

I. PAGINA DE ÎNSOȚIRE.....	2
II. INTRODUCERE.....	3
III. REZUMAT.....	4
Principalele constatări.....	4
IV. IMPLEMENTAREA RECOMANDĂRILOR.....	6
Aspecte pozitive înregistrate.....	6
V. DOMENIILE DE PREOCUPARE PRIVIND DREPTURILOR REFUGIAȚILOR, SOLICITANȚILOR DE AZIL ȘI APATRIZILOR.....	15
Acces limitat la protecție temporară.....	16
Acces la locuințe.....	17
Acces limitat la angajare în câmpul muncii.....	18
Acces limitat la servicii medicale.....	19
Acces limitat la asistență socială.....	19
Abordări discriminatorii față de grupurile vulnerabile.....	20
Segregarea persoanelor de etnie romă în centrele de plasament pentru refugiați.....	21
Refugiații din regiunea Transnistreană nu sunt protejați prin lege.....	22

I. PAGINA DE ÎNSOȚIRE

„Moldova pentru Pace” (MpP) este o inițiativă civică creată în anul 2022, cu scopul de a oferi asistență persoanelor refugiate și de a promova drepturile acestora, în urma invaziei ruse în Ucraina. MpP reunește 6 organizații neguvernamentale care oferă asistență holistică pentru refugiații, solicitanții de azil și apatrizii, precum: ajutor umanitar, asistență socială, psihologică, juridică și suport în procesul de integrare.

CPR Moldova este organizație neguvernamentală, fondată în anul 2017. Misiunea CPR este de a promova accesul la informație și participare publică, practici de afaceri oneste și responsabile, drepturile omului, cu accent pe libertatea de întrunire și de exprimare, accesibilitatea și transparența sistemului judiciar. CPR Moldova implementează acțiuni de prevenire, protecție și advocacy privind promovarea drepturilor refugiaților, migranților, solicitanții de azil și apatrizii

Platforma femeilor rome „ROMNI” este o organizație neguvernamentală, fondată în anul 2016, menită să susțină și să promoveze drepturile fetelor și femeilor rome din Moldova. Pe lângă asistența juridică, materială și sprijin pentru locuințe, ROMNI îi ajută pe refugiații din Ucraina să navigheze birocrăția moldovenească.

Centrul de Dezvoltare și Sprijin al Inițiativelor Civice „RESONANCE” este o organizație non-profit, fondată în anul 2005, care îți desfășoară activitatea în regiunea Transnistreană. Misiunea „RESONANCE” este de crește nivelul de activitate civică a populației și a responsabilității purtătorilor de datorii pentru asigurarea drepturilor și soluționarea problemelor sociale ale femeilor și grupurilor vulnerabile ale populației din regiune .

Contacte:

1. Centru de Politici și Reforme:

Web: www.cpr.md

Tel: (+373) 693 83 646

Email: cprmoldova@gmail.com

2. Platforma Femeilor Rome „ROMNI” din Moldova :

E-mail: petaloromano-elena@mail.ru

Tel: 068113429

3. Centrul de Dezvoltare și Sprijin al Inițiativelor Civice „RESONANCE” :

Web: <https://resonancengo.org/o-nas/>

Tel: 0 800 44 000

Email: civicinitiatives@gmail.com

II. INTRODUCERE.

Acest Raport Alternativ este rezultatul unei acțiuni comune a organizațiilor neguvernamentale membre ale Inițiativei Moldova pentru Pace, Platforma femeilor rome „ROMNI” și al Organizației neguvernamentale “RESONANCE” care activează în regiunea Transnistreană a Republicii Moldova. Raportul se referă la implementarea de către Republica Moldova a prevederilor [Convenției Internaționale privind Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare Rasială](#) (*în continuare Convenția*) și a recomandărilor formulate de către Comitetul ONU privind Eliminarea Discriminării Rasiale în Observațiile Finale [CERD/C/MDA/CO/10-11 \(CERD 2017\)](#) adresate Moldovei.

Raportul Alternativ a fost întocmit, în baza Observațiilor Finale, adoptate de Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Rasiale la 8 mai 2017, și în baza raportului de acțiune al Guvernului din 29 Septembrie 2020 privind implementarea Convenției.

Raportul Alternativ, se bazează pe informațiile obținute din analiza cadrului juridic național legislativ și politicile privind refugiații, migranții și solicitanții de azil privind accesul la educație, locuințe, locuri de muncă, servicii de sănătate și protecție fără discriminare pentru toate persoanele aflate sub jurisdicția Republicii Moldova și monitorizarea practicilor implementate de către autoritățile publice.

De asemenea, se bazează pe interacțiunea cu persoanele refugiate și feedback-ul din partea acestora. Raportul oferă o analiză a situației refugiaților, migranților, solicitanților de azil și apatrizilor din Republica Moldova și a obstacolelor cu care se confruntă în a-și exercita drepturile și accesa servicii de asistență și protecție.

III. REZUMAT

În timp ce organizațiile semnatare al acestui raport salută eforturile întreprinse de Guvern în vederea implementării prevederilor Convenției, am identificat o serie de aspecte care necesită eforturi din partea autorităților pentru a se conforma pe deplin cu prevederile Convenției.

În ciuda acțiunilor întreprinse de Guvernul Republicii Moldova pentru asigurarea respectării drepturilor refugiaților, migranților, solicitanților de azil și apatrizilor există încă o serie de provocări cu care ei se confruntă în exercitarea drepturilor în Republica Moldova.

Modificările operate la [Codul Penal](#) și [Codul Contravențional](#) în ultimii ani l-au aliniat considerabil la prevederile Convenției. Cu toate acestea, persistă dificultăți în asigurarea aplicării prevederilor codului în practică, nu în ultimul rând din cauza unei lipse de înțelegere a naturii grave și a factorului de discriminare etnică.

Raportul subliniază necesitatea de a consolida în mod semnificativ formarea inițială și continuă a profesioniștilor din prima linie, care oferă sprijin și protecție victimelor tuturor formelor de discriminare rasială precum și profesioniștilor din domeniul justiției, rolul cărora este de a asigura un proces echitabil și corect.

Principalele provocări sunt următoarele:

- De cele mai multe ori, incapacitatea refugiaților de a-și exercita un drept în Moldova, ia afectat negativ exercitarea altor drepturi. Spre exemplu, eliberarea cu întârziere a documentelor pentru beneficiari de protecție temporară, le-a afectat capacitatea persoanelor strămutate din Ucraina de a avea acces la o gamă largă de servicii de asistență și protecție asigurate de stat.
- Unele persoane strămutate din Ucraina nu pot beneficia de protecție temporară pe teritoriul Republicii Moldova, deoarece nu dispun de documentele de identitate necesare pentru a beneficia de această formă de protecție.
- Sunt numeroase provocări în ceea ce privește documentarea și tragerea la răspundere pentru discurs de ură, instigare la discriminare și infracțiuni motivate de prejudecată în Republica Moldova. La aproape doi ani de la intrarea în vigoare a prevederilor noi din Codul contravențional și Codul penal, există încă numeroase provocări în ceea ce privește documentarea și tragerea la răspundere pentru discurs de ură, instigare la discriminare pe motive de prejudecată și infracțiuni motivate de prejudecată în Republica Moldova
- Refugiații de etnie romă se confruntă cu segregarea în acces la cazare, deseori fiindu-le refuzată cazarea în centrele de plasament pe motive de etnie. La moment, în Moldova sunt patru centre de

plasament pentru refugiați segregate, cu condiții de trai mai rele comparativ cu centrele de plasament care nu sunt segregate. Deși, autorităților cunosc despre segregarea refugiaților romi în centrele de refugiați, nu au fost întreprinse măsuri eficiente pentru combaterea acestui fenomen.

- Accesul limitat la locuințe permanente și pe termen lung a avut un impact multidimensional asupra capacității refugiaților de a-și exercita celelalte drepturi, inclusiv în domeniul educației, angajarea în câmpul muncii și protecția socială.
- Grupurile vulnerabile de refugiați au cele mai mari provocări în acces la servicii de asistență, protecție și se confruntă cu discriminare. Toți refugiații sunt expuși riscurilor, însă grupurile vulnerabile precum persoanele cu dizabilități, persoanele de etnie romă, persoanele în etate, copiii se confruntă cu riscuri sporite.
- Refugiații, apatrizii și solicitanții de azil care locuiesc în centrele de plasament temporar pentru refugiați sunt cei mai vulnerabili, neavând venituri pentru a închiria o locuință. Pe lângă faptul că multe centre de plasament nu corespund nevoilor refugiaților, integrarea acestora în societate este complicată, atât timp cât aceștia se află într-un centru de plasament.
- Accesul la asistență medicală este o problemă structurală cu care se confruntă persoanele refugiate. Mecanismul actual de compensare a costurilor suportate de prestatorii de servicii medicale pentru refugiați nu acoperă toate necesitățile acestora.
- Refugiații din regiunea Transnistreană nu sunt protejați de lege și au acces limitat la servicii de asistență și protecție.

Provocările menționate mai sus, reflectă de fapt eșecul autorităților naționale de a implementa corespunzător prevederile Convenției și de a consolida aplicarea legislației naționale menită să ofere sprijin și protecție persoanelor care se confruntă cu discriminare și limitări în exercitarea drepturilor lor în Republica Moldova.

În plus, am identificat o serie de provocări cu care se confruntă persoanele refugiate și domenii de intervenție ale autorităților în care sunt necesare îmbunătățiri pentru a se conforma pe deplin obligațiilor care revin Guvernului în temeiul Convenției. Printre acestea se numără: necesitatea de a îmbunătăți cadrul legal; creșterea numărului și disponibilitatea programelor de suport pentru grupurile vulnerabile care se confruntă cu discriminarea rasială; necesitatea de a promova campanii de sensibilizare și de a consolida capacitățile poliției și altor specialiști din sistemul judiciar, privind prevenirea, combaterea și investigarea eficientă a discursului de ură și crimelor bazate pe prejudecată; de a efectua cercetări cu privire la discursul de ură și discriminarea etnică; facilitarea accesului victimelor

discriminării la compensații echitabile în cadrul procedurilor civile și penale.

IV. IMPLEMENTAREA RECOMANDĂRILOR ȘI OBSERVAȚIILOR FINALE ALE COMITETULUI ONU PRIVIND ELIMINAREA DISCRIMINĂRII RASIALE.

Perioada de raportare a cunoscut progrese din partea autorităților privind consolidarea cadrului de politici, inclusiv prin elaborarea unui nou program național privind asigurarea respectării drepturilor omului pentru anii 2024-2027². La cadrul legal, instituțional și de politici privind combaterea discriminării au fost operate mai multe îmbunătățiri, fiind operate modificări ale Codului Penal și Codului Contravențional privind discursul de ură și instigarea la discriminare. Este binevenită și crearea unui post de consilier al prim-ministrului pentru drepturile omului, ocupat de o persoană aparținând unei minorități naționale.

Aspecte pozitive țin de adoptarea legislației și politicilor, precum:

- Elaborarea unui nou program național privind asigurarea respectării drepturilor omului pentru anii 2024-2027³ precum și planul național de acțiune pentru drepturile omului 2018–2022⁴. Acest plan se bazează, printre altele, pe recomandările Comitetului din 8 mai 2017, cuprinse în observațiile sale finale privind al zecelea și al unsprezecelea raport periodic al Republicii Moldova.
- Adoptarea Strategiei⁵ privind consolidarea relațiilor interetnice (2017-2027), este un document de politici publice care include patru domenii prioritare privind consolidarea relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027, precum: participarea la viața publică, limba ca mijloc de integrare: politicile privind limba de stat și limbile minoritare, dialogul intercultural.
- Pentru a reduce cazurile de apatridie în rândurile copiilor născuți în Moldova, în anul 2023 au fost operate modificări la [Legea Cetățeniei](#). Astfel, la solicitarea părinților, copii cetățenilor străini, născuți pe teritoriul Republicii Moldova, vor obține cetățenia moldovenească.
- La data de 18 ianuarie 2023, a fost adoptată [Hotărârea Guvernului cu privire la acordarea protecției temporare](#) refugiaților din Ucraina, precum și anumitor resortisanți ai țărilor terțe. Aceasta a oferit un statut juridic mai sigur pentru persoanele strămutate din Ucraina, și o cale către o mai bună

² Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea programului național privind asigurarea respectării drepturilor omului pentru anii 2024-2027. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/nu-36-cs-2024_0.pdf

³ Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea programului național privind asigurarea respectării drepturilor omului pentru anii 2024-2027. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/nu-36-cs-2024_0.pdf

⁴ Planul național de acțiune pentru drepturile omului 2018–2022

<http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=376768&lang=2>.

⁵ Strategia privind consolidarea relațiilor interetnice (2017-2027), adoptată la 30 decembrie 2016

https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr02_107.pdf.

incluziune a refugiaților în Moldova. Protecția temporară introdusă pe teritoriul Republicii Moldova pe o perioadă de un an de zile, cu posibilitatea de a fi prelungită, oferă acces la o serie de drepturi și servicii, inclusiv dreptul de aflare legală pe teritoriul Republicii Moldova, accesul la locuri de muncă, cazarea în cadrul centrelor de plasament pentru refugiați, asistența medicală de urgență și primară, educația pentru minori în instituțiile publice de învățământ general și asistența socială pentru familiile cu copii și pentru copiii neînsoțiți.

De la 24 februarie 2022 și până la momentul intrării în vigoare a [Hotărârea Guvernului cu privire la acordarea protecției temporare](#), șederea în Republica Moldova și accesul la drepturile de care beneficiază persoanele strămutate din Ucraina erau reglementate prin dispozițiile Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, împuternicită să emită dispoziții în vederea punerii în executare a unor măsuri în contextul declarării stării de urgență pe întregul teritoriu al Republicii Moldova

Cu toate că au fost înregistrate unele progrese, sunt necesare eforturi suplimentare pentru asigurarea respectării drepturilor refugiaților, apatrizilor, migranților și solicitanților de azil, în conformitate cu nevoile acestora și prevederile Convenției. Din februarie 2022, Republica Moldova a devenit un adăpost și o țară de tranzit pentru un număr considerabil de refugiați din Ucraina. Este pentru prima dată când Republica Moldova gestionează un număr atât de mare de refugiați. Potrivit [UNHCR](#) la 10 martie 2024, 116.857 de refugiați din Ucraina au fost înregistrați în Republica Moldova. Acest fapt, a evidențiat diverse lacune și eșecuri în răspunsul statului la nevoile refugiaților, asigurarea protecției și respectării drepturilor lor.

Potrivit constatărilor studiului [Integrarea persoanelor refugiate în Republica Moldova și protecția drepturilor lor](#), realizat de CPR Moldova în 2024, refugiații, solicitanții de azil și apatrizii se confruntă cu provocări în exercitarea drepturilor lor în procesul de integrare în Moldova, cum ar fi: segregarea rasială și discriminarea în acces la locuințe, acces limitat la informație, angajare în câmpul muncii, suportul asistențial din partea statului fiind insuficient.⁶ La elaborarea politicilor cu privire la protecția refugiaților, migranților, solicitanților de azil și apatrizilor, Guvernul nu a reușit să prioritizeze nevoile specifice ale grupurilor vulnerabile precum: refugiații români, femeile, persoane în etate, refugiații cu nevoi speciale ș.a. În continuare sunt necesare eforturi din partea Guvernului pentru asigurarea respectării drepturilor refugiaților, solicitanților de azil și apatrizilor în Moldova, îndeosebi a grupurilor vulnerabile.

Deși cadrul legal privind integrarea străinilor a fost fortificat, mai există restanțele privind implementarea acestor reglementări, aceasta nu prevede nici-o măsură specifică pentru a aborda nevoile specifice ale grupurilor vulnerabile și prevenirea discriminării etnice.

---

⁶ Situația Ucrainei - Moldova : Vieți Liminale - Evaluarea de gen și diversitate a refugiaților din Ucraina în Moldova după un an de strămutări forțate. <https://data.unhcr.org/en/documents/details/100644>

Republica Moldova este un stat cu o populație multietnică⁷ (minoritățile etnice reprezintă aproximativ 25% din populație), necesitând eforturi și măsuri să asigure respectul pentru identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă a fiecărui membru al unui grup minoritar și, în același timp, să promoveze un mediu propice pentru exprimarea, păstrarea și dezvoltarea unei astfel de identități.

În contextul implementării *Recomandării 7* și a Observațiilor Finale adresate Moldovei, Comitetul și-a reiterat îngrijorarea cu privire la lipsa unor date cuprinzătoare cu privire la exercitarea drepturilor economice și sociale de către grupurile etnice minoritare și lipsa datelor privind reprezentarea acestora minorităților etnice în viața publică și politică în Republica Moldova și a îndemnat⁸ Guvernul să ia măsurile necesare în acest sens.

Chiar dacă [Legea nr. 382 privind minoritățile naționale](#)⁹ prevede reprezentarea „aproximativ proporțională” a minorităților în structurile executive și judiciare, acest fapt nu este aplicată în practică deoarece alte legi conexe, precum: Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public¹⁰, Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică¹¹, Legea cu privire la Guvern¹² și Legea cu privire la statutul judecătorului nu prevăd măsuri speciale pentru promovarea angajării

---

⁷ Drepturile minorităților etnice sunt reglementate de un set de acte juridice naționale, după cum urmează: Constituția; Legea privind folosirea limbilor în Republica Moldova, Legea nr. 3465-XI din 1 septembrie 1989 (Coroborat cu Decizia Curții Constituționale nr. 17 din 4 iunie 2018, prin care a reținut legea să fie învechită); Legea nr. 382-XV din 19 iunie 2001 privind drepturile persoanelor aparținând etniilor Minoritățile și statutul juridic al organizațiilor lor; și Legea nr. 344-XIII din 23 decembrie 1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz Yeri). II. Legile care reglementează drepturile minorităților etnice în diverse domenii printre care: Legea nr. 173-XIII din 6 iulie 1994 privind promulgarea și intrarea în vigoare a actelor oficiale; Legea nr. 338-XIII din 15 decembrie 1994 privind drepturile copilului; Actul nr. 273-XIII din 9 noiembrie 1994 privind actele de identitate ale sistemului național de pașapoarte; Legea nr. 514-XIII din 6 iulie 1995, Legea privind organizarea judiciară; Legea nr. 1227-XIII din 27 iunie 1997, Legea publicității; Legea nr. 413-XIV din 27 mai 1999, Legea culturii; Legea nr. 1024-XIV din 2 iunie 2000 privind cetățenia al Republicii Moldova; Legea nr. 982-XIV din 11 mai 2000, Legea Accesului la Informații; act Nr. 125-XVI din 11 mai 2007 Legea privind libertatea de conștiință, de gândire și de religie; Legea nr. 121 din 25 mai 2012, Legea privind egalitatea; Codul Educației (Nr. 152 din 17 iulie 2014); și alții. III. Prezidențial decrete și hotărâri ale Guvernului privind dezvoltarea culturii etnice a etniei minorități (ucraineni, ruși, bulgari, romi, evrei).

⁸ Comitetul trimite statul parte la orientările sale revizuite pentru prezentarea de rapoarte în temeiul Convenției (a se vedea CERD/C/2007/1, par. 10-12) și recomandă ca statul parte să adune și să furnizeze date statistice actualizate în următorul său raport periodic privind exercitarea drepturilor economice și sociale de către grupurile etnice minoritare și să ofere Comitetului o bază empirică pe care să măsoare exercitarea acestor drepturi, astfel cum se aplică în temeiul Convenției. Comitetul solicită, de asemenea, date privind reprezentarea membrilor grupurilor etnice minoritare în viața publică și politică.

⁹ Legea nr. 382 privind minoritățile naționale din anul 2001.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=64018&lang=ro

¹⁰ Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public_

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120077&lang=ro

¹¹ Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate

publică. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115185&lang=ro

¹² Legea cu privire la Guvern_ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105700&lang=ro

minorităților în administrația publică centrală, locală și în sistemul judecătoresc. Acest lucru constituie un decalaj în raport cu standardele internaționale. Autoritățile nu au întreprins măsuri suficiente pentru a stimula rata de angajare a minorităților în sectorul public.

Autoritățile nu au reușit să stabilească și să consolideze un mecanism național unificat pentru colectarea sistemică și exhaustivă a datelor statistice cuprinzătoare cu privire la exercitarea drepturilor economice și sociale de către grupurile etnice minoritare, în prezent lipsesc date dezagregate privind reprezentarea minorităților etnice în viața publică și politică. Datele sunt furnizate separat și făcute publice numai de autoritățile de poliție.

RECOMANDARE:

→ Autoritățile să întreprindă acțiuni privind identificarea și remediarea lacunelor legislative care reglementează aspectele privind reprezentarea minorităților etnice în sistemul public și judecătoresc, pentru și asigurarea respectării drepturilor economice și sociale ale grupurilor etnice minoritare.

→ Asigurarea unui dialog permanent cu reprezentanții grupurilor minoritare în ceea ce ține de identificarea măsurilor speciale pentru promovarea participării efective a minorităților naționale la viața publică, inclusiv prin încurajarea participării tuturor grupurilor minoritare în cadrul acestui dialog și, totodată, asigurând o participare echilibrată pe criterii de gen.

Recomandarea 9¹³ a fost implementată parțial. Comitetul a recomandat Guvernului să ia măsurile necesare pentru a se asigura că Ombudsmanul dispune de suficiente resurse umane și financiare pentru a-și îndeplini mandatul în mod eficient și independent. În anul 2019, au fost majorate volumul resurselor financiare destinate funcționării oficiului Avocatului Poporului și au fost aprobate 65 de funcții. Însă, până în prezent pentru oficiul Avocatul Poporului este o provocare fluctuația ridicată a personalului, care are un impact negativ asupra eficacității activității sale din cauza abilităților și experienței pierdute ale celui care pleacă. Salariile mici și un volum mare de muncă sunt principalele demotivante factori pentru personal. În prezent, lucrează 39 de persoane. Astfel, s-au întreprins măsuri eficiente pentru a se asigura că oficiul Avocatul Poporului dispune de suficiente resurse umane și financiare pentru a-și îndeplini mandatul în mod eficient și independent.

RECOMANDARE:

---

¹³ Reamintind Recomandarea sa generală nr. 17 (1993) privind înființarea de instituții naționale pentru a facilita punerea în aplicare a Convenției, Comitetul recomandă statului parte să ia măsurile necesare pentru a se asigura că Ombudsmanul dispune de suficiente resurse umane și financiare pentru a-și îndeplini mandatul în mod eficient și independent, în conformitate cu principiile referitoare la statutul instituțiilor naționale pentru promovarea și protecția drepturilor omului (Principiile de la Paris), precum și măsurile necesare pentru a răspunde recomandărilor Subcomitetului de acreditare al Alianței Globale a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului, în vederea obținerii statutului A.

→ Autoritățile că continue să întreprindă măsuri pentru a se asigura că Ombudsmanul dispune de suficiente resurse umane și financiare pentru a-și îndeplini mandatul în mod eficient și independent, în conformitate cu principiile referitoare la statutul instituțiilor naționale pentru promovarea și protecția drepturilor omului.

Recomandarea 10¹⁴ privind consolidarea cadrului juridic de combatere a discriminării, a fost implementată cu o eficiență redusă. În baza Hotărârii Guvernului¹⁵ nr. 89 din 24.05.2018 a fost aprobat Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018–2022. Acest plan se bazează, printre altele, pe recomandările Comitetului din 8 mai 2017, cuprinse în observațiile sale finale privind al zecelea și al unsprezecelea raport periodic al Republicii Moldova. Potrivit Raportului de Evaluare a Planului Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului pentru anii 2018-2022¹⁶, cele mai modeste progrese s-au înregistrat pe domeniile de intervenție, precum : sistemul național de justiție, transparența și accesul la informație, dreptul la sănătate, drepturile minorităților, nediscriminarea și egalitatea. În ultimii ani, Republica Moldova a adoptat Planul de Acțiuni privind susținerea populației de etnie romă pentru anii 2016-2020¹⁷ și cel pentru anii 2022-2025¹⁸, și a Strategia privind Integrarea minorităților etnice 2017-2027¹⁹, menite să îmbunătățească incluziunea romilor. Obiectivele generale ale celor două planuri de acțiuni vizează măsurile de incluziune socială a romilor în societate, prin combaterea discriminării, îmbunătățirea condițiilor de trai, a ratei de școlarizare a copiilor romi și a participării la viața publică etc. Implementarea corespunzătoare a celor două planuri de acțiuni ar fi generat schimbări semnificative, care ar fi îmbunătățit situația acestui grup. Planul de

---

¹⁴ Comitetul recomandă ca statul parte să furnizeze în următorul său raport periodic informații detaliate cu privire la:

(a) Punerea în aplicare a Legii privind egalitatea și impactul acesteia asupra situației minorităților etnice;
(b) Măsurile luate pentru elaborarea și punerea în aplicare a unui plan de acțiune pentru punerea în aplicare a Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice(2017-2027) și pentru a asigura alocarea adecvată a resurselor financiare pentru punerea în aplicare efectivă a acesteia; (c) Informații privind punerea în aplicare, monitorizarea, evaluarea și impactul strategiei asupra situației minorităților etnice, precum și implicarea minorităților în punerea în aplicare continuă a acesteia;
(d) Măsurile luate pentru finalizarea și adoptarea Planului național de acțiune privind drepturile omului (2017-2021), inclusiv informații detaliate privind măsurile incluse în plan pentru combaterea discriminării rasiale și consolidarea relațiilor interetnice, resursele alocate planului și eforturile depuse pentru punerea în aplicare a planului și evaluarea impactului acestuia asupra situației minorităților etnice.

¹⁵ Hotărârii Guvernului nr. 89 din 24.05.2018 privind aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018–2022. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110031&lang=ro

¹⁶ Raportul de evaluare a planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/raport_de_evaluare_pnado_2018-2022.pdf

¹⁷ Plan de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă, 2022-2025.

<https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/217.pdf>,

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=93295&lang=ro

¹⁸ Hotărârea cu privire la aprobarea Programului pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025. <https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/217.pdf>

¹⁹ Strategia privind integrarea minorităților etnice din Republica Moldova pentru anii 2017-2027.

https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr02_107.pdf

Acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pentru perioada 2016-2020 a fost doar parțial realizat, de aceea documentele de politici adoptate nu au avut un efect semnificativ asupra îmbunătățirii situației romilor în Moldova. Acest fapt este constatat și de către Coaliția Vocea Romilor, în cadrul raportului²⁰ de monitorizare a planului de acțiuni(2016-2022).

Totodată, raportul privind implementarea Planului de acțiune pentru perioada 2016-2020²¹ pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pe anii 2016-2020 (aprobat prin HG²² nr. 734 din 09.06.2016) este unul destul de vag, pe alocuri lipsit de argumentarea lipsei de implementare, fără concluzii și date statistice dezagregate. Astfel, conchidem că Planul de Acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pentru perioada 2016-2020 a fost implementat, monitorizat și evaluat doar parțial.

RECOMANDARE:

→ Autoritățile să continue să întreprindă acțiuni eficiente privind punerea în aplicare a Planului de Acțiune pentru punerea în aplicare a Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice (2017-2027) și pentru a asigura alocarea adecvată a resurselor financiare pentru punerea în aplicare efectivă a acesteia

Recomandarea 12 și 13²³ privind adoptarea legislației cuprinzătoare care să incrimineze infracțiunile motivate de ură, a fost implementată parțial. În vederea adoptării legislației privind prevenirea infracțiunilor motivate de ură au fost efectuate amendamente la Codul contravențional și Cod penal,

---

²⁰ Raportul de monitorizare a Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pentru anii 2016-2020, Coaliția Vocea Romilor, 2018. <https://old.eef.md/index.php?pag=news&id=929&rid=1369&l=ro>

²¹ Raportul privind implementarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pe anii 2016-2020 (aprobat prin HG nr. 734 din 09.06.2016) <https://www.bri.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport%20roma%202016-2020.pdf>

²² Hotărîrea de Guvern nr. 734 din 09.06.2016, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=93295&lang=ro

²³ Comitetul, reamintind Recomandarea sa generală nr. 35 (2013) privind combaterea discursului de ură rasistă, recomandă statului parte: (a) Asigurați-vă că articolul 346 din Codul penal este pe deplin în conformitate cu articolul 4 din Convenție și că articolul modificat este aplicat pentru a urmări penal incidentele de discurs de ură; (b) Să adopte o legislație cuprinzătoare care să incrimineze infracțiunile motivate de ură și să se asigure că o astfel de legislație este în conformitate cu convenția și că motivația rasială este enumerată ca o circumstanță agravantă; (c) Desfășurarea de campanii educaționale pentru a aborda cauzele profunde ale prejudecăților și pentru a promova toleranța și respectul pentru diversitate, inclusiv, în special, cu accent pe rolul și responsabilitățile jurnaliștilor și ale funcționarilor publici; (d) Să se asigure că toate incidentele de infracțiuni și discursuri instigatoare la ură sunt investigate și urmărite penal și că autorii sunt pedepsiți, indiferent de statutul lor oficial, și să furnizeze date privind numărul de cazuri de infracțiuni și discursuri instigatoare la ură raportate, de urmăriri penale și condamnări și de despăgubiri acordate victimelor; (e) Consolidarea rolului procurorilor în sprijinirea victimelor discriminării rasiale pentru a denunța încălcările.

inclusiv modificarea infracțiunii prevăzute la Art. 346 (Acțiuni intenționate care vizează incitarea la ură etnică, rasială sau religioasă, diferențiere sau discordie) fiind incriminate „actele de incitare la violență bazată pe prejudecăți” în toată legislația penală.

La aproape doi ani de la intrarea în vigoare a prevederilor noi din Codul contravențional și Codul penal, există încă numeroase provocări în ceea ce privește documentarea și tragerea la răspundere pentru discurs de ură, instigare la discriminare pe motive de prejudecată și infracțiuni motivate de prejudecată în Republica Moldova.

PromoLex, în cadrul Studiului privind documentarea și tragerea la răspundere contravențională și penală conform prevederilor noi cu privire la discursul de ură (2023), a constatat că poliția întâmpină mai multe dificultăți în procesul de investigare a infracțiunilor și crimelor bazate pe prejudecată. Pentru eliminarea lor este necesar ca Inspectoratul General al Poliției să elaboreze instrumente interne care să prevadă aspectele privind procedura de înregistrare, documentare, evaluare și sancționare a acestor tipuri de contravenții, să colecteze date dezagregate care să permită canalizarea eforturilor de prevenire și să promoveze raportarea cazurilor de discurs instigator la ură și crime motivate de ură.

Autoritățile au înregistrat regrese în ceea ce privește implementarea **Recomandării 19** privind asigurarea realizării drepturilor lingvistice ale minorităților etnice. Persoanele aparținând grupurilor etnice minoritare, cum ar fi bulgarii, găgăuzii, rușii și ucrainenii, se confruntă cu discriminare și limitări în drepturi pe criteriu etnie și limba vorbită.

Raportul de activitate al Consiliului de Egalitate prevede că în anul 2022, 15% din deciziile de constatare au fost emise pe marginea faptelor de discriminare din domeniul accesului la justiție, 5% - educației, iar 12% altor domenii. În 2022, în 47% dintre cazurile de evaluare de Consiliul de Egalitate, s-a constatat discriminare directă. În 24% dintre cazuri Consiliul a constatat instigare la discriminare, 13% - hărțuire, în câte 7% din cazuri – discriminare indirectă și discriminare prin asociere și 2% - victimizare. În baza deciziilor de constatare conchidem că **faptele de discriminare au loc cu o frecvență mai mare în baza criteriilor de limbă – 22,73%**, orientare sexuală-18,8%, origine etnică - 9,09%, opinie – 6,82%, dizabilitate – 6,82, apartenență politică, convingeri, statut de pensionar, statut profesional – cu câte 4,55 %, identitate de gen, sex/gen, statut de asigurat, apartenență sindicală și religie – cu câte 2,27%.²⁴ Totodată, doar 6 dintre deciziile Consiliului de Egalitate au fost implementate, altele 27 se află în proces de monitorizare, 16 rămân deocamdată ne implementate, iar 56 dintre ele au fost contestate în instanțele de judecată.

La 8 ianuarie 2024, a intrat în vigoare noua Lege privind accesul la informații de interes public. Potrivit art.21 al legii, informațiile de interes public sunt comunicate solicitantului în limba în care sunt

---

²⁴ Raport General privind situația în domeniul prevenirii și combaterii Discriminării în Republica Moldova în anul 2022, <https://egalitate.md/wp-content/uploads/2021/01/raport-final-2022-rev-1.pdf>

disponibile. Constatăm că această lege a fost adoptată pentru a asigura confortul autorităților, ignorând nevoile lingvistice ale minorităților vorbitoare de limba rusă.

Totodată, Proiectul de lege nr.435²⁵ din 30 noiembrie 2023, prevede că modificările operate la actele legislative și normative nu vor mai fi publicate în limba rusă, așa cum este în prezent, ci doar în limba română. Conform Recensământului populației²⁶ din 2014, minoritățile etnice reprezintă 17,93% din populație (fără regiunea Transnistriană). Cele mai numeroase grupuri etnice minoritare sunt ucrainenii (6,57%), găgăuzii (4,57%), rușii (4,06%) și bulgarii (1,88%).

Studiu de caz: neasigurarea acomodării rezonabile a necesităților lingvistice în cadrul interacțiunii cu autoritatea publică. În [cauza nr.186/22](#) Consiliul de Egalitate, a examinat plângerea unei persoane care nu cunoaște limba română și care se află într-o instituție de detenție. Acesta a invocat faptul că s-a adresat către administrația penitenciarului cu cerere în limba rusă pentru a fi informat despre condițiile de plată a electricității în baza noului tarif. La solicitarea sa, ia fost refuzat oferirea unui răspuns în limba rusă. Consiliul de Egalitate a recomandat administrației penitenciarului să ofere răspuns în limba rusă și să identifice soluții de ordin administrativ, pentru a garanta persoanelor aparținând minorităților naționale exercitarea efectivă a dreptului de a primi răspuns în limba în care a fost formulată adresarea.

Studiu de caz: O situație similară a fost examinată de către Consiliul de Egalitate în cauza²⁷ nr. 131/22, unde persoana s-a plâns că a depus o petiție, în limba rusă, în adresa Judecătoriei Chișinău, solicitând oferirea răspunsului în limba adresării. Instanța a refuzat să răspundă în limba rusă.

Studiile de caz descrise mai sus, relevă faptul că autoritățile ignoră respectarea legii nr. 382/2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și statutul juridic al organizațiilor lor. Consiliul a recomandat Judecătoriei Chișinău să identifice soluții de ordin administrativ pentru a garanta persoanelor aparținând minorităților naționale exercitarea efectivă a dreptului de a primi răspuns în limba în care a fost formulată adresarea. Însă, pînă în prezent situația a rămas neschimbată.

Barierile lingvistice pe care le întâlnesc reprezentanții minorităților naționale atunci când interacționează cu sistemul de justiție sunt cea mai des invocată problemă, în plîngerile adresate Consiliului. Cazuistica relevantă în acest sens constată că respingerea cererilor formulate în limba rusă este o practică constantă de-a lungul anilor. Deși, Consiliul de Egalitate, vine permanent cu recomandări în adresa parlamentului de a identifica soluții de ordin legislativ, care ar preveni aceste cazuri,

---

²⁵Proiectul de lege nr. 435 din 30 noiembrie 2023.

<https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactenormative/tabid/61/LegislativId/6766/language/ro-RO/Default.aspx>

²⁶ Recensământul populației, realizat în anul 2014. https://ro.wikipedia.org/wiki/Demografia_Republicii_Moldova

²⁷ Decizia Consiliului de Egalitate în cauza nr. nr. 131/22, https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/131_22_Decizie-constatare_votat.pdf

autoritățile a elaborat [Proiectul de lege nr.435](#) prin care ignoră recomandările Consiliului de Egalitate și recomandarea nr.19 a Comitetul ONU.

Autoritățile nu au înregistrat progrese semnificative în implementarea *Recomandării 21*²⁸ privind prevenirea și combaterea discriminării împotriva romilor și accesul romilor la asistență medicală, locuințe, educație și locuri de muncă. Populația romă este cel mai dezavantajat grup minoritar.²⁹ Deși, Guvernul este în proces de implementare a Hotărârii Guvernului³⁰ nr. 576 din 03-08-2022 cu privire la aprobarea programului pentru susținerea populației de etnie romă pentru anii 2022-2025, asigurarea exercitării efective a drepturilor romilor este o continuă provocare pentru autorități.

Organizațiile semnatare al acestui raport își exprimă îngrijorarea în legătură cu progresul lent al Guvernului privind prevenirea și combaterea discriminării romilor și asigurarea respectării drepturilor lor, în conformitate cu Convenția Internațională Privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială³¹ precum și persistența atitudinilor discriminatorii față de romi, manifestate inclusiv din partea funcționarilor publici. Acestea conduc la discriminarea și excluderea romilor din diverse sfere sociale. În același timp, un număr considerabil de romi, inclusiv refugiați trăiesc în condiții marginale și se află într-o situație socio-economică precară. Discriminarea, excluderea socială și segregarea cu care se confruntă persoanele de etnie romă, inclusiv refugiații, sunt factori agravanți, care elucidează eșecul statului de a asigura respectarea Convenției. Accesul limitat la piața muncii și rata înaltă a șomajului exacerbează sărăcia și scade șansele incluziune socială prin muncă. Astfel, determinând niveluri scăzute de venit, un acces limitat la servicii medicale de calitate și condiții precare de sănătate și de viață. Aceste circumstanțe conduc, la rândul lor, la o speranță de viață mai scăzută și o rată de morbiditate mai mare, în comparație cu restul populației.

În ultimii ani, documentele de politici adoptate nu au avut un efect semnificativ asupra îmbunătățirii situației romilor în Moldova. Cadrul legal existent pentru prevenirea și combaterea discriminării nu

---

²⁸ Comitetul recomandă ca statul parte: (a) Să ia măsurile necesare pentru a asigura finanțarea, implementarea și monitorizarea corespunzătoare a Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru perioada 2016-2020; (b) Să continue să ia măsuri pentru a pune capăt discriminării împotriva romilor și să îmbunătățească accesul romilor la asistență medicală, locuințe, educație și locuri de muncă; (c) Asigurarea implicării și consultării romilor cu privire la problemele care îi privesc; (d) Asigurarea reprezentării romilor în procesul de elaborare a politicilor; (e) Să colaboreze cu administrația locală pentru a se asigura că toate posturile de mediator romi sunt finanțate și că posturile vacante sunt ocupate, subliniind importanța rolului mediatorilor romi în rezolvarea problemelor cu care se confruntă romii și în integrarea lor în societate.

²⁹ "Incluziunea și reintegrarea copiilor romi în sistemul de învățământ", UNICEF. <https://www.unicef.org/moldova/copiii-de-etnie-rom%C4%83>

³⁰ Hotărârea Guvernului Nr. 576 din 03-08-2022 cu privire la aprobarea Programului pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133208&lang=ro

³¹ Convenția Internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115570&lang=ro

oferă o protecție eficientă victimelor discriminării, iar prejudecățile față de romi, împărtășite adesea chiar de specialiștii care aplica legea, deseori duce la revictimizarea acestora.

Cu toate că discriminarea pe criteriul de etnie a romilor este un fenomen larg răspândit în Moldova, fiind o încălcare gravă a drepturilor omului, de multe ori rămâne nepedepsită. În același timp, rata de raportare a cazurilor de discurs de ură și discriminare este mică³², dat fiind faptul că există o serie de obstacole care împiedică accesul persoanelor de etnie romă la justiție și servicii de asistență și protecție, inclusiv neîncrederea în autorități, precum și lipsa unui sprijin pe termen lung din partea statului. Cu suportul partenerilor de dezvoltare și organizațiilor guvernamentale³³ și neguvernamentale au fost desfășurate unele instruirii pentru specialiștii care interacționează cu persoanele de etnie romă, însă acestea sunt puține și insuficiente pentru a preveni și combate fenomenul discriminării față de romi, adânc înrădăcinat în Moldova. Acest fapt este constatat și de către Coaliția Vocea Romilor, în cadrul raportului³⁴ de monitorizare a planului de acțiuni (2016-2022). Totodată, raportul privind implementarea Planului de acțiune pentru perioada 2016-2020³⁵ pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pe anii 2016-2020 (aprobat prin HG nr. 734 din 09.06.2016³⁶) este unul destul de vag, pe alocuri lipsit de argumentarea lipsei de implementare, fără concluzii și date statistice dezagregate. Astfel, conchidem că Planul de Acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pentru perioada 2016-2020 a fost implementat, monitorizat și evaluat doar parțial.

V. DOMENIILE DE PREOCUPARE PRIVIND ASIGURAREA RESPECTĂRII DREPTURILOR REFUGIAȚILOR, SOLICITANȚILOR DE AZIL ȘI APATRIZILOR.

Raportul de acțiune [CERD/C/MDA/12-14](#) al Guvernului privind implementarea Convenției nu abordează o serie de probleme critice cu care se confruntă migrații, refugiații, solicitanții de azil și apatrizii, din aspectele evidențiate mai jos. Așa cum raportul de acțiune [CERD/C/MDA/12-14](#), vizează Strategia Națională privind Migrația și Azilul 2016-2020, acesta nu a anticipat și/sau să abordeze problemele care la care a ajuns statul, în practică, din 2022 și invazia pe scară largă a Ucrainei.

---

³²Studiul Consiliul Europei privind colectarea datelor dezagregate privind infracțiunile motivate de ură, discursurile de instigare la ură și discriminarea în Republica Moldova: recomandări și analiză situațională, anul 2019. <https://rm.coe.int/final-draft-data-collection-md-ro/16809f7475>.

³³ Articol privind consolidarea capacităților. <https://old.ombudsman.md/ro/content/activitate-de-instruire-domeniul-combaterii-discriminarii>

³⁴ Raportul de monitorizare a Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pentru anii 2016-2020, Coaliția Vocea Romilor, 2018. <https://old.eef.md/index.php?pag=news&id=929&rid=1369&l=ro>

³⁵ Raportul privind implementarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pe anii 2016-2020 (aprobat prin HG nr. 734 din 09.06.2016) <https://www.bri.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport%20roma%202016-2020.pdf>

³⁶ Hotărârea de Guvern nr. 734 din 09.06.2016, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=93295&lang=ro

Acces limitat și bariere la obținerea protecției temporare. Potrivit Hotărîrii Guvernului nr 21, protecția temporară urmează a fi asigurată în momentul manifestării voinței persoanei³⁷ iar, garanțiile protecției temporare produc efecte juridice din acest moment. Persoana dispunând de protecție imediată, inclusiv prin asigurarea accesului la întreaga gamă de servicii: asistență medicală, cazare, servicii sociale etc.

În practică însă, persoanele refugiate se confruntă cu o serie de bariere practice în procesul de obținere a protecției temporare, fapt care duce deseori la limitarea în drepturi. Precum, completarea formularului on-line prin intermediul platformei lansate de către Inspectoratul General pentru Migrație, urmat de un interviu, condiționează arbitrar efectele juridice ale protecției temporare. Potrivit datelor IGM, în perioada 1 martie 2023 – 12 februarie 2024, privind protecția temporară s-au preînregistrat 44 509 persoane, însă au fost eliberate 34 745 buletine de identitate ale beneficiarilor de protecție temporară, inclusiv 10 260 pentru minori³⁸ În aceste condiții 9764 de persoane rămân în afara garanțiilor imediate oferite de protecția temporară și lipsiți de un șir de drepturi conexe acestora.

Persoanele refugiate fără acte de identitate, sau cele care dispun doar de certificate de naștere nu pot obține protecție temporară în Moldova. Pentru a obține protecție temporară, aceste persoane urmează să prezinte la Inspectoratul General pentru Migrație un certificat de identitate al cetățeanului Ucrainei, **eliberat de către Ambasada Ucrainei în Republica Moldova**. Pe lângă faptul că serviciile consulare sunt oferite de Ambasada Ucrainei doar în baza programării online, fapt destul de dificil de realizat, Ambasada **nu eliberează astfel de certificate**. Aceste persoane nu-și poate demonstra identitatea și eligibilitatea pentru protecție temporară, ceea ce le îngreșește accesul la protecție temporară. În aceste circumstanțe, unica soluție pentru a-și legaliza șederea în Moldova este de a solicita azil.

RECOMANDARE:

→ Întreprinderea măsurilor și asigurarea aplicării în practică a prevederilor Hotărîrii de Guvern nr. 21, prin înlăturarea barierelor, birocrăției și facilitarea obținerii protecției temporare de persoanele refugiate din momentul manifestării voinței.

Accesul la locuințe accesibile financiar este o problemă pentru multe persoane strămutate din Ucraina. În 2023, oamenii s-au confruntat cu îngrijorări suplimentare din cauza închiderii mai multor centre de plasament temporar pentru refugiați. Programele de asistență pentru serviciile de închiriere, oferite de organizațiile umanitare sunt al fel o soluție temporară. În condițiile în care disponibilitatea generală a

---

³⁷ Pct.5 și pct. 7 din Hotărârea de Guvern nr.21/2023 privind acordarea protecției temporare;

³⁸<https://igm.gov.md/ro/content/statistica-s%C4%83pt%C4%83m%C3%A2nal%C4%83-inspectoratului-general-pentru-migra%C8%9Bie-14>

asistenței pentru închirierea spațiului locativ din partea organizațiilor internaționale este în scădere, oamenilor le-a fost dificil să găsească cazare la prețuri accesibile, aceștia declarând organizațiilor membre al Inițiativei “Moldova pentru Pace” că deseori au optat pentru locuințe unde lipsesc comoditățile de bază sau aleg să locuiască cu familiile extinse în apartamente sau case mici și supraaglomerate. Autorităților trebuie să se țină cont de faptul că lipsa unor locuințe sigure și pe termen lung poate cauza impact multidimensional asupra capacității refugiaților de a-și exercita celelalte drepturi, inclusiv dreptul la muncă, dreptul la învățătură, dreptul la asistență și protecție socială

RECOMANDARE:

→ Îndemnăm autoritățile să continue să întreprindă măsuri privind asigurarea accesului egal la locuințe pentru persoanele strămutate, prin creșterea sprijinului atât pentru refugiați, cât și pentru comunitățile care îi găzduiesc.

Acces limitat la angajare în câmpul muncii. În zonele rurale, majoritatea persoanelor refugiate se bazează pe asistența financiară a UNHCR pentru a acoperi costurile, completată de pensii, sprijinul din partea familiei sau economii. Oportunitățile limitate de angajare, deseori sezoniere și informale, precum și constrângerile legate de îngrijirea copiilor, barierele lingvistice, problemele legate de transport și dificultățile birocratice sunt bariere în acces la piața muncii.

Potrivit constatărilor studiului [Implementarea protecției temporare pe teritoriul Republicii Moldova persoanelor strămutate](#), în anul 2023, circa 77,7% dintre respondenții chestionați în cadrul studiului nu sunt încadrați în câmpul muncii, 11,6% au declarat că sunt angajați oficial, iar 10,7% - angajați neoficial. S-ar părea că accesul la piața forței de muncă nu ar trebui să creeze problemei majore pentru refugiații din Ucraina. Cu toate acestea, 27,1% dintre respondenți au indicat că nu se pot încadra în câmpul muncii din cauza vârstei și 12,8% din cauza problemelor de sănătate; 22,5% nu au cu cine lăsa copiii; alte 14,9% au raportat că nu pot găsi un loc de muncă conform specialității, iar 8,6% nu se încadrează în câmpul muncii din cauza salariilor oferite, pe care le consideră insuficiente. În plus, 5,9% dintre respondenți au invocat bariere lingvistice drept motiv de neangajare și 1,5% - lipsa informațiilor despre condițiile de angajare și locurile vacante.

Acces limitat la servicii medicale. Potrivit unui studiu realizat de UNHCR³⁹, asistența medicală este a treia cea mai urgentă nevoie (50 %) a refugiaților din Ucraina, după asistența materială și alimentarea. În cazul persoanelor 60 + de ani, acest procent a crescut semnificativ, ajungând la 78%. Paisprezece procente (14%) dintre gospodăriile au indicat că au cel puțin un membru al familiei cu o problemă medicală gravă. Dintre cei care au indicat că se confruntă cu dificultăți de acces la sistemul de sănătate, peste jumătate au declarat că nu au putut să își permită acest lucru. Alte dificultăți se referă la refuzul de a accesa servicii (27 %), durata lungă de așteptare (24 %) și indisponibilitatea serviciilor (21%). În

---

³⁹ UNHCR Moldova Protection Profiling and Monitoring Update, September 2023.pdf

special, dintre cei 48% de respondenții care au vizitat Ucraina cel puțin o dată de la prima plecare, 11 % au indicat că scopul principal al vizitei a fost accesul la asistență medicală.

Totodată, în cadrul studiului menționat mai sus, 36,3% din respondenți au întâlnit bariere în accesarea serviciilor medicale de care au avut nevoie, 18% au menționat, în calitate de barieră serioasă, lista limitată a serviciilor medicale de care pot beneficia gratuit, 15,7% au raportat costurile mari ale serviciilor medicale, 2,3% au menționat că le-a fost refuzată acordarea asistenței medicale, 6,9% au raportat alte bariere în accesarea serviciilor medicale.

Accesul limitat la asistență medicală de ambulator constituie un impediment serios în garantarea dreptului la ocrotirea sănătății în condițiile în care celelalte servicii medicale de profil pot fi accesate doar contra plată. Beneficiarii de protecție temporară nu se pot asigura în mod individual prin a procura polița de asigurare medicală, astfel, fiind obligați să achite costul deplin al serviciilor medicale neincluse în lista celor gratuite. La moment, unica metodă sigură și eficientă de a accesa întregul spectru de servicii medicale este angajarea în câmpul muncii. Calitatea de salariat și cotizarea la sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală oferă posibilități egale în obținerea asistenței medicale în condiții similare cetățenilor Republicii Moldova.

În timp ce protecția temporară a adus anumite îmbunătățiri în ceea ce privește asistența medicală, refugiații se confruntă cu lipsa serviciilor medicale necesare și costuri mari. Acest lucru este valabil în special pentru cei care locuiesc în mediul urban. Apatrizii se confruntă cu bariere în calea accesului la servicii sociale și asistență medicală din lipsa actelor. Fără pașaport, este imposibil să acceseze un medic de familie și alte tipuri de îngrijire medicală în Moldova. În același timp, se atestă un tratament diferențiat față de refugiații care beneficiază de servicii medicale contra plată și față de cei care beneficiază de acest serviciu asigurat din contul statului. Astfel, refugiații care accesează servicii medicale contra plată beneficiază imediat de acest serviciu, însă refugiații care au acces la servicii medicale asigurate de stat sunt nevoiți să aștepte câteva săptămâni. Tratamentul diferențiat în acces la servicii medicale sunt provocările sistemului medical care există de mulți ani în Moldova.

RECOMANDĂRI:

→ Instituirea unui mecanism de monitorizare a serviciilor medicale esențiale și a calității acestora oferite refugiaților, solicitanților de azil, apatrizilor inclusiv din perspectiva nediscriminării, cu asigurarea transparenței informației prin plasarea rapoartelor pe site-ul Ministerului Sănătății și al altor instituții publice.

→ Identificarea și implementarea celor mai bune practici în furnizarea asistenței medicale și lărgirea spectrului de servicii medicale pentru refugiaților, solicitanților de azil, apatrizilor, precum și

întreprinderea eforturilor privind eliminarea barierilor administrative, juridice și practice în acces la piața muncii pentru refugiați, apatrizi și solicitanții de azil.

Asistența socială reprezintă una din garanțiile statului care vine să prevină orice marginalizare și excludere socială a persoanelor refugiate, apatride și solicitante de azil, care trebuie asigurată primordial. În rezultatul analizei per ansamblu a cadrului legal național constatăm o limitare a accesului beneficiarilor de protecție temporară la asistență socială, fapt ce vine în contradicție cu prevederile din [Directiva 2001/55 CE](#) care stabilește dreptul la asistență socială pentru toți beneficiarii de protecție temporară.

Dreptul familiilor ce dețin protecție temporară se reduce doar la unul din serviciile sociale incluse în pachetul minim aprobat de [Hotărârea de Guvern nr. 800](#) și anume serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii. La moment, un program activ de asistență financiară este cel oferit de UNHCR, prin care se acordă o subvenție unică în valoare de 2.200 de lei lunar pentru fiecare persoană eligibilă, valoarea căreia nu acoperă costurile de trai.

Potrivit studiului realizat de UNHCR⁴⁰ (2023), pentru 20,5% dintre respondenți lipsa de informațiilor a constituit un obstacol în accesarea serviciilor de asistență socială. Circa 49,9% atestă că a costul vieții în Republica Moldova depășește cu mult cuantumul ajutorului financiar oferit. Potrivit 2,9% dintre persoanele chestionate, lipsa unei adrese de domiciliu este o barieră pentru accesarea serviciilor sociale. Alte 3,9% au invocat lipsa documentelor necesare drept barieră pentru accesarea serviciilor sociale, 4,3% au menționat barierele lingvistice, iar 34% au raportat alte bariere. Respondenții au avut posibilitatea să selecteze mai multe opțiuni propuse.

RECOMANDĂRI:

→ Autoritățile să intensifice dezvoltarea sistemului de asigurări sociale, să crească nivelul de securitate socială a persoanelor strămutate, inclusiv prin revizuirea legilor și politicilor de asistență socială pentru a garanta ca acestea sunt incluzive și nediscriminatorii

Abordări discriminatorii față de grupurile vulnerabile. Chiar dacă au fost renovate unele centre care găzduiesc persoane refugiate, procesul de renovare s-a axat prioritar pe aspectul cosmetic. Aceste centre, nu dispun de infrastructura necesară pentru persoanele cu dizabilități și persoanele cu afecțiuni medicale preexistente sau persoanele în etate.. Centrele de plasament pentru refugiați nu dispun de proceduri clare cu privire asigurarea protecției persoanelor cazate, împotriva segregării rasiale, acțiunilor de hărțuire sexuală sau alte forme de violență în bază de gen. Managementul disfuncțional al centrelor de cazare, lipsa unui mecanism de responsabilizare în cazurile de discriminare a refugiaților și

---

⁴⁰ UNHCR Moldova Protection Profiling and Monitoring Update, September 2023.pdf

neimplicarea autorităților în examinarea și sancționarea cazurilor de discriminare încurajează practicile inechitabile, generând încălcări ale drepturilor refugiaților.

RECOMANDĂRI:

→ Asigurarea managementului de gestionare a centrelor destinate plasamentului temporar a persoanelor strămutate, prin capacitatea personalului și instruirea acestuia, în contextul prevenirii acțiunilor de discriminare și asigurarea oportunităților egale de plasament a minorităților etnice.

→ Îmbunătățirea condițiilor din centrele de cazare inclusiv prin efectuarea unor renovări corespunzătoare necesităților persoanelor cu nevoi speciale. Întreprinderea măsurilor privind prevenirea, combaterea segregării rasiale din centrele de plasament a refugiaților, apatrizilor și solicitanților de azil.

Segregarea persoanelor de etnie romă în centrele de cazare pentru refugiați. Potrivit [notei informative privind refugiații de etnie romă](#) a UNHCR⁴¹, în decembrie 2023, aproape 45 % dintre refugiații romi locuiesc în centre de plasament pentru refugiați, un procent mult mai mare decât cel al populației de refugiați ucraineni în general. Refugiații de etnie romă se confruntă cu segregarea în acces la cazare⁴², deseori fiindu-le refuzată cazarea în centrele de plasament pe motive de etnie. La moment, în Moldova sunt patru centre de plasament segregate, cu condiții de trai mai rele comparativ cu cele nesegregate. Deși, autorităților cunosc despre segregarea refugiaților romi în centrele de refugiați, în ultimii doi ani nu au fost întreprinse măsuri eficiente pentru combaterea acestui fenomen. Deși, odată cu venirea refugiaților ucraineni au fost înregistrate mai multe cazuri de segregare rasială numărul plângerilor pe motiv de discriminare nu a crescut. Acest fapt, nu înseamnă absența discriminării rasiale în Moldova ci mai degrabă existența unor bariere în invocarea drepturilor prevăzute în Convenție la nivel național. Inclusiv se atestă lipsa de conștientizare publică a drepturilor prevăzute în Convenție și a metodelor disponibile în accesul la justiție .

RECOMANDĂRI:

→ Recomandăm autorităților vizate să intensifice eforturile de combatere a discriminării și segregării față de refugiații romi și să îmbunătățească accesul romilor la locuințe, asistență medicală, educație și locuri de muncă.

---

⁴¹ Notă informativă privind refugiații de etnie romă. <https://data.unhcr.org/en/documents/download/105960>

⁴² "Romii Ucraineni în refugiu", CU SENS, 2023. <https://cusens.md/ro/reportaje/romi-ucraineni-in-refugiu/>

→ Să îmbunătățească măsurile privind identificarea și sancționarea faptelor de discriminare și segregare rasială, să asigure victimele cu acces la servicii de sprijin, mecanisme de acces la justiție, un proces și despăgubiri echitabile fără orice discriminare – în conformitate cu dreptul internațional al drepturilor omului.

Refugiații din Regiunea Transnistreană a Republicii Moldova nu sunt protejați prin lege. Deși, Republica Moldova are adoptată legislație privind prevenirea și combaterea discriminării, ea nu este aplicată în Transnistria deoarece regiunea Transnistreană nu respectă legislația autorităților constituționale din Chișinău. Lipsa unei legislații care să combată discriminarea în regiunea Transnistreană perpetuează prejudecăților față de refugiații romi și excluderea socială a romilor refugiați. Majoritatea refugiaților primesc sprijin doar de la organizațiile neguvernamentale. Toate serviciile sunt oferite cu suportul donatorilor de către organizațiile neguvernamentale, ceea ce face ca aceste servicii să nu fie durabile. În Transnistria refugiații romi se confruntă cu discriminarea și lipsa accesului la servicii de protecție, iar refugiații care fac parte din grupurile vulnerabile nu sunt monitorizați de autorități. Copiii refugiaților de etnie romă rămași fără îngrijire părintească nu merg la școală deoarece se tem că ar putea fi separați de rudele lor și plasați în orfelinat. Un alt aspect este faptul că rudele copiilor refugiați romi rămași fără îngrijirea părintească nu pot obține tutela copiilor deoarece nu sunt încadrați în câmpul muncii și nu au reședința permanentă. Totodată, în Transnistria are loc documentarea tardivă a nou-născuților. Au fost cazuri când copilul nou-născut a fost documentat de una dintre rudele apropiate (de exemplu mătușa) în baza documentelor ei, astfel mătușa devenind din punct de vedere juridic mama nou-născutului. Copiii refugiaților romi rămași fără îngrijire părintească nu pot obține protecție temporară în Republica Moldova, întrucât din lipsa actelor de identitate nu pot să traverseze linia administrativă. Totodată, copiii care nu au protecție temporară nu primesc o indemnizația lunară acordată refugiaților. Majoritatea romilor care au în grija lor copiii refugiați neînsoțiți, ascund acest fapt de autoritățile neconstituționale din stînga Nistrului.

RECOMANDARE:

- Promovarea colectării datelor dezagregate, inclusiv pe baza apartenenței etnice.
- Intensificarea campaniilor de sensibilizare cu privire la prevenirea și combaterea discriminării
- Creșterea nivelului de implicare a refugiaților în activitățile desfășurate de actorii umanitari.
- Dezvoltarea serviciilor de asistență și protecție pentru refugiați din regiunea Transnistreană a Republicii Moldova.